

Permacultuur in jezelf beleven

We leven vandaag in een complexe realiteit, die we trachten te bevatten door de werkelijkheid die we zien, op te splitsen en te labelen. Zodoende kunnen we onze communicatie erover vereenvoudigen. In tegenstelling daarmee is in de natuur complexiteit troef. De westerse mens voelt die paradox tussen de expansieve essentie van de natuur en de mentale drang om te reduceren ook in zijn eigen wezen. Dit brengt spanning teweeg maar we hoeven niet te kiezen, we kunnen heen en weer pendelen tussen beide.

AUTEUR STIJN DE WINTER

Stijn leidt een IT-team en runt samen met Helena een zaak waarin hij organisaties en ondernemers door systemische innovatietrajecten loodst en via herstellende landbouw het land ontwikkelt waarop Helena therapie met behulp van paarden aanbiedt.

Innerlijke tweespalt

Onze westerse wetenschap is gebaseerd op het principe van het opsplitsen in onderdelen om het geheel te begrijpen en is daar heel succesvol in. Het woord 'definiëren' betekent dan ook 'eindig maken'. De natuurlijke wereld lijkt zich tegenovergesteld te gedragen. Hij breidt uit en wordt steeds complexer. Als permacultuur-enthousiasteling wil je waarschijnlijk, net als de natuur, zelf uitbreiding van relaties ondersteunen door diversiteit te brengen en zo het systeem te verduurzamen. Zo geef je een stuk land de beste kansen wanneer je jouw beheer ervan doorgeeft aan de volgende

generatie of aan de natuur overlaat. Er is een tegenstelling tussen enerzijds de natuurlijke component van ons wezen waarin we ons onderdeel van het natuurlijk ecosysteem voelen en naar cyclische evolutie en diversifiëring streven, en anderzijds onze mentale component, die lineaire vereenvoudiging en duidelijke definitie van de werkelijkheid wil. Hoe meer de mensheid naar een model van een rationele, technocratische samenleving beweegt, hoe groter de interne spanning is met de natuurlijke essentie van zijn wezen. Die innerlijke tweespalt geeft stress, bewust en onbewust en zoekt een uitweg in ons dagelijks leven.

Permacultuur als uitweg?

Permacultuur kan zo'n uitweg zijn: een verdienstelijke poging om uiting te geven aan onze natuurlijke drang naar meer relaties, groei en meer complexiteit. Voor sommige permacultuuristen vormt de wetenschappelijke onderbouwing een handige kapstok om permacultuur uit te leggen aan zichzelf en aan anderen. Zo hoeden ze zich niet alleen voor het oordeel van buitenaf, maar ook voor ondermijningspogingen van de eigen ratio en dat vergroot daarmee hun kans om in de mentale en sociale biotoop te gedijen. De wetenschap heeft ons formidabele inzichten bezorgd en is verantwoordelijk voor onze materiële welvaart, maar evengoed voor de vervreemding van onze natuurlijke essentie. Als we terug willen aanknopen met deze essentie, dan is het gemakkelijker om dat voor onszelf wat te verbloemen. Spirituele of levensbeschouwelijke inzichten zijn voor veel mensen niet zo gemakkelijk te verenigen met hun rationeel wetenschappelijk inzicht.

Creativiteit: ratio of intuïtie of beide?

Een tijd geleden zag ik een filmpje over een voertuig dat het wereldrecord snelheid voor landvoertuigen wil breken. Deze Engelse creatie is een mix tussen een auto, trein en vrachtwagen met een combinatie van auto-, raket- en vliegtuigmotoren. Ik was diep onder de indruk van het technisch vernuft en uitmuntend

vakmanschap dat zoveel verschillende technieken en materialen uit zoveel verschillende domeinen wist te combineren in een toestel dat sneller zal gaan dan de mens ooit gegaan is op het land. Toegeven dat je diep gefascineerd bent door een toestel dat per rit waarschijnlijk meer CO₂-uitstoot dan een gemiddeld dorp op een week, is vandaag niet woke. Voor mij is het echter een mooi voorbeeld van waartoe de ratio, het vermogen om te reduceren en met het verworven inzicht erop te bouwen, in staat is. Wij mensen creëren graag, het is uitdagend en fundamenteel prikkelend. Ik dacht tot voor kort dat ik om te creëren enkel mijn hoofd, mijn ratio nodig had. Dat lijkt misschien de meest courante manier te zijn waarop mensen creëren, maar volgens mij niet de enige. In diezelfde week had ik een reuzegrote composthoop gemaakt. De zoveelste herhaling van een systeem om op het land grote hoeveelheden paardenmest te verwerken met zo weinig mogelijk aan- en afvoer van organisch materiaal op dat perceel. Die nieuwe poging voor de composthoop was er eentje met geperforeerde buizen, om zuurstof tot diep in de berg te krijgen, en daarmee (dat was het idee) wat minder te hoeven keren. Het was geen top-editie, maar beter dan wat ik daarvoor opgezet had. Ik herinner me nog de pluim waterdamp die uit de schouw naar boven kwam, een teken van de broei waarnaar ik opzoek was.

Ervaring versus theorie

Ervaring is zo veel krachtiger dan theorie. Je kan lezen zo veel je wil, maar door te doen leer je sneller. Dat is zeker zo in de natuur. Geen enkel boek of cursus kan je voorbereiden op de complexiteit van je eigen situatie, enkel wat op weg zetten. Je moet jezelf leren om te leren van de natuur, van je composthoop. Zo heb ik gemerkt hoe groot het effect is van onze technocratische opvoeding. Als we iets niet weten, is het onze eerste reflex om erover te lezen. Kennis heeft een 'absoluut' karakter. Het is 'waar' of 'niet waar', in de natuur is dat nooit het geval. Omdat natuurlijke situaties zo divers zijn, kan je nooit volledig afgaan op kennis en kan je alleen beter worden als je je gevoel begint te gebruiken. Vertrouwen op het gevoel is dan weer vloeken in de wetenschappelijke kerk.

Het voelen munt uit in het verruimen van ons perspectief

Ik had een idee waar ik naartoe wilde met mijn compost, deed mijn best om met alles wat ik wist de condities goed te krijgen en probeerde dan een stapje terug te nemen om mijn intuïtie te volgen. Door dat bewust te doen, begin je dingen te merken. Je voelt aan wat werkt, wat je kan aanpassen en wat je een volgende keer anders wil doen. Er is een belangrijk verschil met rationele reductie in dit proces. Je gevoel heeft het vermogen om nieuwe elementen in het verhaal te betrekken, verborgen relaties te ontdekken. Je ratio heeft het vermogen om de bestaande elementen te begrijpen.

Foto: Stijn De Winter

Je kan alleen denken met elementen die je al weet. Daarom vereenvoudigen we en houden we niet van onzekerheid. Wist je bijvoorbeeld dat de natuurkundige constanten uit de fysica zoals valversnelling en de snelheid van het licht in een vacuüm, niet werkelijk constant zijn maar fluctueren? Men spreekt af dat ze constant zijn, omdat men geen flauw idee heeft waarom ze fluctueren en omdat men anders geen natuurwetten kan maken waarrond we onze werkelijkheid kunnen structureren. De meest elementaire fysica bevat dus verschillende aannames over die complexe realiteit waarin we leven, die ze simpeler voorstelt dan ze werkelijk is. Zonder die illusie van een vaste constante, kan onze rationele logica niet functioneren. Dit is een uiterst nuttige methode gebleken om wetenschappelijke inzichten te bekomen. Je moet ergens beginnen, toch?

Denken en weten staan op een voetstuk in het Westen, voelen is voor zwevers, zo lijkt de heersende overtuiging. De paradox is dat wat we weten, alleen klopt omdat we doelbewust de complexiteit hebben weggemoffeld, in dit geval door fluctue-

rende eigenschappen van ons universum 'constant' te noemen. Het klopt dus alleen omdat we afspreken dat het klopt, om ons aanvoelen en de onrust van te weten dat het niet klopt, even te sussen.

Permacultuur als rand

Ik zie de permacultuurbeweging als een expressie van onze collectieve drang om onze intuïtieve natuur terug gelijkwaardig te maken aan onze ratio.

Je kan deze schijnbare tegenstelling tussen ratio en gevoel zien als een *edge*, een 'rand' in de permacultuur. Het is op de scheiding van weten en voelen dat het meeste vooruitgang geboekt wordt, net als op de rand tussen een bos en een weide veel meer biodiversiteit te vinden is dan in beide afzonderlijke biotopen.

Ons rationeel vermogen om te ontleden helpt ons om efficiënt vanuit ons huidig perspectief te creëren. Het voelen daarentegen munt uit in het verruimen van ons perspectief. Het stelt ons in staat om geïnspireerd te worden met plotse inzichten over de meer complexe samenhang tussen de afzonderlijke elementen. Idealiter pendelen we tussen denken en voelen, net zoals kleine zoogdieren

pendelen tussen bos en grasland, via de rand van de houtkant.

Denken en voelen en daar vaak tussen wisselen is een krachtig instrument voor zelfzorg, persoonlijke ontwikkeling en verwezenlijking. Eentje dat je kan inzetten voor de analyse van je composthoop, maar evengoed in een labo om een vaccin te ontwikkelen. Een competentie (of is dat eerder een zijswijze?) die je weerbaarder maakt, net zoals in een doordacht ecosysteem in onze tuin ... Een hulpmiddel om in deze complexe realiteit de focus te leggen op wat jou plezier en voldoening brengt zodat je omgeving daar mee kan van profiteren. Geheel analoog met hoe de natuur zelf evolueert en de beste eigenschappen assimileert om als geheel sterker te worden. Je hoeft niet te kiezen, beide perspectieven zijn compatibel. Dat wordt het nieuwe normaal, jij weet het gewoon al wat sneller ...

**Idealiter pendelen we tussen
denken en voelen**

Foto: Yggdrasil